

ARAŞTIRMA MAKALE

Yaşlı sosyal refahının küresel yaşlanma izlem endeksi yönünden değerlendirilmesi ve Türkiye yaşlı sosyal refahının görünümü

Sema OĞLAK¹

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, Nazilli / Türkiye <https://orcid.org/0000-0001-6981-0325>

Alıntı:

"Oğlak, S. (2019). Yaşlı sosyal refahının küresel yaşlanma izlem endeksi yönünden değerlendirilmesi ve Türkiye yaşlı sosyal refahının görünümü. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi (YSAD)*, 12(2), 84-96."

Geliş Tarihi: 16 Eylül 2019, Kabul Tarihi: 20 Kasım 2019, Yayın Tarihi: 24 Aralık 2019

ÖZ

Yaşlılara yönelik sosyal refah politikaları; ülkelerin siyasi, sosyal ve ekonomik politikalarına göre şekillenmekte ve bireylerin yaşam kalitesi üzerinde belirleyici olmaktadır. Küresel yaşlanma tüm dünyanın önemli gündemi olmasına karşın, yaşlıların sosyal refahları konusunda sistematik ve kapsamlı veri toplama mekanizmasının yetersizliği bilinen bir gerçektir. Ancak, yaşlılara yönelik doğru ve etkin sosyal politikaları hayata geçirmek, sağlıklı verilerle mümkün olabilecektir. Birleşmiş Milletler'e bağlı bir organizasyon olan Uluslararası HelpAge, ülkelerin yaşlı bireylere yönelik sosyal refah politika ve uygulamalarını 2013 yılından bu yana, Küresel Yaşlanma İzlem Endeksi ölçütlerine göre değerlendirmektedir. Küresel Yaşlanma İzlem Endeksi, yaşlıların sosyal ve ekonomik refahını belirleyen çoklu faktörlerin değerlendirilmesine dayanmakta ve ülkelerin yaşlı refahına yönelik önemli ipuçları vermektedir. Bu çalışmanın amacı, Birleşmiş Milletler ve Uluslararası HelpAge Organizasyonunun verileri ve belgelerine dayalı olarak, Küresel Yaşlanma İzlem Endeksinin ölçülmeye başlamasından günümüze kadar olan toplam 3 veri seti² (2013, 2014, 2015) çerçevesinde; yaşlıların sosyal refahını etkileyen temel göstergeleri, ülke karşılaştırmaları, Türkiye'nin endeks içindeki yeri ve yaşlılık açısından sosyal refah görünümünü tanımlanmaktadır. Mevcut endeks göstergeleri dikkate alındığında, Türkiye'nin yaşlılara yönelik sosyal refah politikalarının arzu edilen düzeyin altında kaldığı görülmektedir.

Anahtar sözcükler: Küresel yaşlanma izlem endeksi, nüfus yaşlanması, sosyal refah, yaşam kalitesi, Türkiye

An evaluation of social wellbeing of older people to the global agewatch index and Turkey's status

ABSTRACT

Social welfare policies for the elderly are depends on to the political, social and economic policies of the countries and determines the quality of life of individuals. Although, global aging is an important agenda of the world, it is a known fact that the systematic and comprehensive data collection mechanism for the social welfare of the elderly is quite inadequate. However, an effective social policies towards the elderly people will be possible with correct and clearly data. The International HelpAge, an organization affiliated to the United Nations, has been evaluating the social welfare policies and practices of the countries towards elderly people since 2013, according to the criteria of the Global AgeWatch Index. The Global AgeWatch Index is based on the evaluation of multiple dimensions that determine the social and economic well-being of the elderly people and gives important clues about the countries' elderly people welfare. The aim of this study is to evaluate the Global AgeWatch Index based on the data and documents of the United Nations and International HelpAge Organization in 2013, 2014 and 2015; fundamental indicators affecting the welfare and quality of life of the elderly people, country comparisons, Turkey's status in the index, and will attempt to compare countries take place out of view in terms of social welfare in elderly people. Considering the current index indicators, Turkey's social welfare policy for the older people is seen that remain below desired levels.

Keywords: Global agewatch index, population aging, social welfare, quality of life, Turkey

¹ Sorumlu Yazar e-mail: sema.oglak@adu.edu.tr

² 2018 verileri yayınlanmamıştır.

1.GİRİŞ

Küresel yaşlanma, hem bir fırsat hem de sorun olması bakımından günümüzün en temel sosyal politika konularından biridir (United Nations Population Fund and HelpAge International, 2012; OECD, 2019). Dünyada 60 yaş ve üstündeki nüfus (2017 verilerine göre), toplam nüfusun %13'üne karşılık gelmektedir (United Nations Department of Economic and Social Affairs [UN-DESA], 2017). Bu oranın, 2050 yılında ise neredeyse iki katına ulaşarak %26 olacağı öngörülmektedir (UN-DESA, 2015:10). Günümüzde yaşlı nüfusun önemli bir oranı gelişmiş ülkelerde olsa da, gelecekte gelişmekte olan ülkelerde daha fazla olacaktır (UNDESA, 2015). İster gelişmiş, isterse azgelişmiş olsun tüm ülkelerde görülen nüfus yaşlanması; sağlık, sosyal bakım ve sosyal güvenlik taleplerinin büyümesinin yanı sıra, yaşam kalitesi ve sosyal refah yönünden de ele alınması gereken önemli konu başlıklarının başında gelmektedir. Bu nedenle, küresel yaşlanma; hükümetler, ekonomistler, sosyal politikacılar, planlamacılar ve araştırmacılar için hayati bir konu olma özelliği taşımaktadır (Powell & Khan, 2014).

Ülkelerin sosyal refah düzeyi; mevcut politikaların ve uygulamaların, birtakım sosyal, ekonomik verilerle ölçülmesi ve belirli ölçütlere göre karşılaştırma yapılması yoluyla belirlenmesi, genel olarak izlenen yöntemlerden biridir. Ancak, küresel yaşlanma tüm dünyanın önemli gündemi olmasına karşın, yaşlıların yaşam kalitesi ve sosyal refahları konusunda veri oluşturacak sistematik ve çok kapsamlı veri toplama mekanizmasındaki yetersizlik de bilinen bir gerçektir. Birleşmiş Milletler Araştırma Raporu'nda (United Nations General Assembly, 2015), "*Nüfus yaşlanmasına ilişkin çok sayıda veri ve analiz mevcut olmasına karşın, yaşlı bireylerin yaşam ve sosyal durumları ile ilgili veri ve bilgiler ne yazık ki eksik...*" olduğu ifadesine yer verilmiştir. Birçok nüfus araştırmaları, genellikle genç nüfusa odaklanırken, 50 yaş üstündeki gruplara yönelik veri yetersizliği söz konusudur. Kuşkusuz ki, tüm bunlar birtakım olumsuz sonuçlar yaratmakta ve özellikle yaşlıların yaşadıkları sorunlarının *görünmez (invisible)* olmasına neden olmaktadır. Sözgelimi, nitel ve nicel kanıtlarla belgelendirilmesindeki sorunlar; ayrımcılık ve sosyal dışlanma gibi sorunların daha fazla yaygınlaşmasına yol açabilmektedir. Öte yandan, yaşlılara yönelik veri eksikliği; yaşlı bireylerin bakım ihtiyacı ve düzeyi, yaşam kalitesi, ayrımcılık, yaşlı yoksulluğu, sosyal dışlanma ve emeklilik sonrası gelir güvencesi gibi yaşlıların sıklıkla karşılaştığı sorunlara çözüm üretecek birçok sosyal politikanın sağlıklı bir biçimde oluşturulmasını da engellemektedir (HelpAge International, 2014c). Oysa, yaşlı bireylerin sosyal refahını ve yaşam kalitesini artıracak çözümler üretmek tüm ülkelerin ortak siyasi hedefleridir (United Nations Population Fund & HelpAge International, 2012).

Bu çerçeveden bakıldığında, küresel yaşlanmanın verilerle desteklenen sosyal refah ve kalkınma politikaları içinde ele alınması önemli görülmektedir. 2007-2017 dönemleri arasında görev yapmış olan Birleşmiş Milletler (BM) Genel Sekreteri Ban Ki-Mun, yaşlıların sosyal refahının ortaya konulacağı ölçümlere yer verilmesinin ve yaşlı nüfusa sahip ülkelerin, sosyal bütünleşme, insan hakları, birey onuru ve sosyal

korumanın önündeki engellerin kaldırılmasını sağlayacak yeni bir kalkınma göstergesi oluşturulması gerektiğini savunmuştur. Başka bir ifadeyle, tüm dünya ülkelerinin ortak bir program altında "*toplumun hiçbir üyesinin geride kalmayacak şekilde*", seslerinin duyulmasını sağlayacak hakkaniyetli, barışçıl ve onurlu bir yaşamın inşa edilmesinin zorunluluğunu dile getirmiştir (United Nations General Assembly, 2015).

Bu çalışmanın amacı, son yıllarda nüfus yaşlanmasının ortaya çıkardığı çok boyutlu sorunların tanımlanmasını sağlamak amacıyla geliştirilen Küresel Yaşlanma İzlem Endeksinin kapsamı ile yaşlının sosyal refahını ve yaşam kalitesini etkileyen temel göstergeleri, Küresel Yaşlanma İzlem Endeksinin ölçülmeye başladığından bu yana toplam 3 veri seti (2013, 2014, 2015) çerçevesinde, Birleşmiş Milletler ve Uluslararası HelpAge Organizasyonu çalışmalarına dayalı olarak ele almak ve Türkiye'nin bu endeks içindeki yerini, diğer ülkelerle karşılaştırmalı olarak değerlendirmek ve yaşlı sosyal refahı açısından bir bakış açısı oluşturmaktır.

2. Yaşlı Sosyal Refahının İzlenmesi

2.1. Uluslararası HelpAge Organizasyonu

Hiç kuşkusuz, yaşlı nüfusa yönelik sağlıklı veriler, konu ile ilgili çözümler üretme ve sağlıklı öngörüler oluşturmak açısından önemlidir. Birleşmiş Milletler'e bağlı bir kuruluş olan Uluslararası HelpAge Organizasyonu, 1983 yılından bu yana, yaşlı bireylerin yaşam kalitesi ve sosyal refahına yönelik uluslararası düzeyde çaba harcayan bir sivil toplum kuruluşudur (HelpAge International, 2015a). Kanada, Kolombiya, Kenya, Hindistan ve İngiltere'deki ulusal düzeydeki HelpAge kuruluşları 1983 yılında bir araya gelerek Uluslararası HelpAge ağını oluşturmuşlardır. Günümüzde, Uluslararası HelpAge Organizasyonu; Birleşmiş Milletler ve Dünya Sağlık Örgütü başta olmak üzere pek çok uluslararası organizasyonlarla yaşlılık alanında işbirliği içinde çalışmakta ve uluslararası karşılaştırmalar açısından yaşlılık konusunda önemli veriler sağlamaktadır. Günümüzde, Uluslararası HelpAge Organizasyonu 80 ülkede 130 üyelik temsilciliği ile giderek ilgi gören ve büyüyen önemli bir sivil toplum kuruluşudur (HelpAge International, 2017). Uluslararası HelpAge, 2002'den bu yana, çeşitli ülkelerde kurmuş olduğu Yaşlı İzleme Grupları (OCM) ile ulusal hükümetlerin *yaşlı bireylere yönelik* tüm politika ve uygulamalarını izlemektedir (HelpAge International, 2011).

Uluslararası HelpAge, 2012 yılında, yaşlı bireylerin refahının çok boyutlu bir ölçüsünün geliştirilmesi çalışmalarına başlamıştır. Bu girişim esasen, 21.yüzyılda küresel boyutta yaşlanmanın ve yaşlı sorunlarının neler olduğunun gözden geçirilmesi ihtiyacından kaynaklanmaktadır (HelpAge International, 2017; HelpAge International, 2015a). Dahası, devletlere; yoksulluğun ortadan kaldırılması, sağlığın geliştirilmesi ve yaşlıların topluma katılımı gibi konularda ilerlemelerini izleme konusunda gereksinim duyacakları hayati bilgilerin ortaya konulmasına yardımcı olmaktadır.

2.2. Küresel Yaşlanma İzlem Endeksi ve Kapsamı

Gelişmişlik düzeylerindeki farklılıklara bakılmaksızın dünyanın birçok ülkesinde ve bölgelerinde yaşlı bireyler; gelir yetersizliği, cinsiyet, ırk, engellilik,

bakıma muhtaçlık, sağlık, sosyal bakım ve eğitim hizmetlerine erişim gibi temel konularda önemli ölçüde eşitsizliklerle yüzyüze kalabilmektedirler (Chen, Huang & Li, 2017:20; Matthews, 2015:18; United Nations General Assembly, 2015; Artazcoz & Rueda, 2007; Centre for Ageing Better, 2017; United Nations [UN], (2011). Dahası, yaşlıların yüz yüze kaldığı sorunlar; şiddet, suistimal ve ihmal konularında da kendini göstermektedir (Stewart & Lander, 2018; UNECE, 2013). Uluslararası HelpAge ve Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA) tarafından, *ülkelerin yaşlılara yönelik eylem ve uygulamalarını araştırmak amacıyla* 2010 yılında, Afrika, Asya, Doğu Avrupa ve Karayip Adalarını kapsayan 32 ülkede, 60 yaş üstündeki 1265 kişi üzerinde bir araştırma yapılmıştır. Söz konusu araştırma, yaşlı bireylerin sağlık hizmetlerine erişim, sosyal koruma, sosyal refah, sağlık, topluma katılım ve yaşlı hakları konusunda mevcut durumu ortaya koyan ilk çalışmalardan biridir. Araştırma sonucuna göre; yaşlıların %63'ünün sağlık hizmetlerine erişim sorunu olduğu, %72'sinin yoksulluk nedeniyle birçok hizmetten yararlanamadıkları görülmüştür. Yaşlılık aylığı ve/veya emeklilik geliri olmaması, insan onuruna yakışır bir iş ve sağlık/sosyal bakım hizmetlerine erişimde yaşanan yoksunluk gibi nedenler, yaşlı bireylerin ayrımcılık ve toplumsal dışlanmaya daha fazla maruz kalmalarına neden olmaktadır (Chen, Huang & Li, 2017; UNECE, 2013; HelpAge International, 2011).

Bu bağlamda, yaşlı haklarını savunma, ayrımcılıkla mücadele ve yoksulluğun ortadan kaldırılması ile aktif ve sağlıklı yaşlanmanın sağlanması için çaba gösteren Uluslararası HelpAge Organizasyonu tarafından; ülke yöneticilerine ve politika belirleyicilerine yol göstermek, onlara ışık tutmak amacıyla "Küresel Yaşlanma İzlem Endeksi" (KYİE) [Global AgeWatch Index] oluşturulmuştur (HelpAge International, 2013; HelpAge International, 2015a).

Yaşlılık, sağlık, sosyal güvenlik ve insani gelişim alanında uzmanlaşmış çok sayıda bağımsız uzmanların ortak çalışmalarından yararlanılarak ortaya çıkarılmış olan KYİE; Birleşmiş Milletler Ekonomi ve Sosyal İşler Dairesi (UNDESA), Dünya Bankası, Dünya Sağlık Örgütü, Uluslararası Çalışma Örgütü, UNESCO'nun kullandığı uluslararası veri setlerinden geliştirilerek oluşturulmuş bir endekstir (HelpAge International, 2013). Bu bağlamda, KYİE, küresel düzeyde; yaşlı bireylere yönelik veri eksikliklerini öne çıkaran, toplumsal farkındalığı oluşturan ve etkin bir savunuculuğu ile genel kabul gören etkili bir araç özelliği göstermektedir (HelpAge International, 2013).

Bir toplumun ekonomik ve sosyal yönden gelişmesinin genel anlamda o toplumun ilerlemesi üzerindeki etkisi bilinen bir gerçektir. Ülkelerin sosyal ve ekonomik gelişmelerini ölçen çok sayıda endeksler mevcuttur. Ancak, şimdiye kadar mevcut endekslerin hiçbiri yaşlı bireylerin iyilik hali, genel durumu ve nasıl olduğuna ilişkin bir resmi detaylı olarak ortaya koyamamıştır (HelpAge International, 2013). Bu bağlamda, KYİE,

yaşlı bireylerin refah ve iyilik halini ölçen bir endeks olarak; ülke yöneticilerine, yaşlı refahını arttırmaya yönelik ihtiyaç duyacakları alanların neler olması gerektiğini göstermek (önermek) amacıyla yapılandırılmıştır (HelpAge International, 2013:2).

KYİE, yaşlıların sosyal, ekonomik refahını ve yaşam kalitesini belirleyen çok sayıda farklı ancak birbirine bağlı alanlar ve göstergelerin biraraya getirilmesi yoluyla uluslararası karşılaştırmalara olanak sağlaması bakımından önemli bir ölçektir. Bunlar; *gelir güvencesi; sağlık durumu; eğitim ve istihdam; yaşlı bireylerin sosyal çevreyle ilişkileri* olmak üzere 4 alan ve 13 göstergeye dayalı 60'dan fazla sosyal ve ekonomik refah ölçütlerinden oluşmaktadır (HelpAge International, 2013). Tablo.1'de de görüldüğü gibi, KYİE'nin 4 temel alanı ve 13 göstergeleri ve içerikleri yer almaktadır.

1) *Gelir Güvenliği* alanında; a) Emeklilik kapsamı, b) Yaşlı yoksulluk oranı, c) Yaşlı bireylerin göreceli refahı, d) Kişi başına düşen GSMH göstergeleri yer almaktadır.

2) *Sağlık Durumu* alanında; a) 60 yaş üstündeki bireylerin ortalama yaşam beklentisi, b) 60 yaş üstündekilerin ortalama sağlıklı yaşam beklentisi, c) Göreli psikolojik/ruhsal iyilik hali göstergeleri yer almaktadır.

3) *Eğitim ve İstihdam* alanında; a) Yaşlı bireylerin işgücü piyasasına katılımı (istihdam oranı), b) Yaşlı bireylerin eğitim düzeyi gibi göstergeler yer almaktadır.

4) *Uygun Çevre Koşulları* alanında; a) Sosyal bağlantılar (ihtiyacı olduğu zaman akraba ve arkadaşlarına erişebilme olanağı), b) Fiziksel güvenlik (gece dışarı çıktığında kendini güvende hissetme), c) Vatandaş özgürlüğü (kendi kararlarını alabilme özgürlüğüne sahip olma), d) Kamu araçlarına erişim (toplu taşıma araçlarına erişim konusundaki memnuniyeti) göstergeleri yer almaktadır (HelpAge International, 2013).

KYİE yoluyla; yaşlıların yaşam kalitesi ve sosyal refahı, uluslararası göstergeler zemininde karşılaştırma yapılması ve ülkelerin yıllar itibarıyla gelişiminin ölçülmesi gerçekleştirilmektedir. Başka bir ifadeyle, KYİE, endeks kapsamı içine giren ülkelerdeki yaşlıların sosyal refahı, sağlık ve yaşam kalitesini çeşitli parametreler açısından değerlendirmelerin yapılmasına olanak sağlamasının yanı sıra, yıllar itibarıyla ilerlemeyi takip ve teşvik edecek bir araç niteliğindedir (HelpAge International, 2012a; HelpAge International, 2012b). Bu yolla, yaşlı nüfusa yönelik sosyal politika ve uygulamaların etkisinin artırılması hedeflenmektedir (HelpAge International, 2015a). Bu açıdan bakıldığında, KYİE, ulusal düzeyde, yaşlı bireylerin sosyal refah göstergelerinin, uluslararası karşılaştırmalarda hangi alanda ya da göstergelerde farklılık gösterdiğinin ortaya konulması bakımından da önem taşımaktadır (HelpAge International, 2012c; Ting, 2015).

Tablo 1. Küresel Yaşlanma İzlem Endeksi Temel Alan ve Göstergeleri

TEMEL ALANLAR	1	2	3	4
	GELİR GÜVENLİĞİ	SAĞLIK DURUMU	EĞİTİM VE İSTİHDAM (KAPASİTE)	UYGUN ÇEVRE KOŞULLARININ SAĞLANMASI
GÖSTERGELER	1a. Emeklilik kapsamı	2a. Yaşam Beklentisi (60 yaş)	3a. Yaşlı İstihdamı (55-64 yaş)	4a. Sosyal Bağlar
	1b. Yaşlı Yoksulluk oranı	2b. Sağlıklı Yaşam Beklentisi (60 yaş)		4b. Fiziksel Güvenlik
	1c. Yaşlıların göreceli refahı	2c. Psikolojik iyilik hali	3b. Yaşlıların Eğitim Düzeyi (60 yaş üstü)	4c. Vatandaş özgürlüğü
	1d. Kişi Başına düşen GSMH			4d. Kamu ulaşım araçlarına erişim

Kaynak: HelpAge International (2015a), Global AgeWatch Index 2015 Insight Report

3. Küresel Yaşlanma İzlem Endeksi Ülkeler Sıralaması

KYİE, Uluslararası HelpAge tarafından ilk kez, 2013 yılında başlamış, 2014 ve 2015 yılında tekrarlanmıştır. 2013 yılında, temel alan ve göstergelere dayalı uluslararası karşılaştırmalar; 194 ülkeden yalnızca 91 ülke; 2014 ve 2015 yılında ise, 194 ülkeden 96 ülke değerlendirmeye alınmış, 98 ülke veri yetersizliği/yokluğu nedeniyle sınıflandırmaya dahil edilememiştir. Özellikle, toplam 54 Afrika ülkesinden 43'ünde veri bulunamadığı için KYİE değerlendirmesine dahil edilmemiştir (HelpAge International, 2015b; HelpAge International, 2015c). Bununla birlikte, 2015 yılında değerlendirme kapsamında yer alan 96 ülkenin 60 yaş üstü nüfus oranı, dünyadaki toplam yaşlı nüfusun %91'ine karşılık gelmektedir. Bu açıdan bakıldığında, KYİE sonuçlarının, küresel düzeyde önemli bir veri/bilgi oluşturduğu ve kapsam genişliğini sağladığı söylenebilir (HelpAge International, 2013; Wells, 2013; Scinner & Harris, 2015).

3.1. Küresel Yaşlanma İzlem Endeksi Ülkeler Sıralaması (2013)

Tablo 2'de, KYİE puanlarına göre ülkelerin genel sıralaması yer almaktadır. Görüldüğü gibi, 2013 yılında 91 ülkenin KYİE sonuçları yer almaktadır. Buna göre, en yüksek puana sahip olan ilk beş ülke arasında sırasıyla; İsveç, Norveç, Almanya, Hollanda ve Kanada yer alırken; en düşük puana sahip son beş ülkenin ise sırasıyla; Afganistan, Tanzanya, Pakistan, Ürdün ve Ruanda olduğu görülmektedir (HelpAge International, 2013).

Türkiye, KYİE sıralamasında 70. sırada yer almaktadır. Bu sonuçlar değerlendirildiğinde, esasen ülkelerin gelişmişliği ile yaşlıların refahının yüksekliğinin benzer bir paralellik gösterdiği görülmektedir. Diğer bir açıdan bakıldığında ise, ülkelerin gelişmişliği ile yaşlı nüfusun yüksek oranda olmasının paralellik gösterdiği, yaşlı nüfus oranının yüksek olduğu ülkelerde (OECD, 2019) (İsveç, %19, Norveç, %16.2; Almanya %21.1, Hollanda, %17.2, İsviçre %17.60) yaşlı refahını ve yaşam kalitesini artıracak çözümlere daha fazla yer verildiği görülmektedir. Diğer taraftan, en son sıralarda yer alan ülkelerin gelişmişlik düzeyleri ve yaşlı nüfusunun toplam nüfus içindeki payının düşük (Afganistan %2.4, Tanzanya, %3.1, Pakistan, %4.4) olmasının yaşlı refahına yönelik çözümlerin öncelikli ve acil bir sorun olarak görülmemesinden kaynaklanmış olabileceği ileri sürülebilir (World Bank, 2017a; Government of Pakistan Ministry of Finance, 2013; The World Bank, 2017; Agwanda and Amani, 2014:18). Sözgelimi, 2013 verilerine göre, yaklaşık 50 milyon nüfusa sahip olan ve 90. sırada yer alan Tanzanya, Afrika kıtasındaki en düşük yaşlı nüfusa sahip ülkedir ve 65 yaş üstü nüfus oranı ise %3.1'dür (Agwanda & Amani, 2014:18; Nakao, 2015). Tanzanya'da ortalama yaşam beklentisi 63 yıl ve özellikle emeklilik kapsamında olan yaşlı oranı %3 ile oldukça düşük düzeydedir. Buna karşılık yaşlı yoksulluk oranı %33 seviyesindedir (Agwanda & Amani, 2014:18). Öte yandan, her ne kadar 14 yaş altı çocuk nüfus oranı (%44) yüksek bir ülke olmasına karşın yaşlı nüfusun da yakın bir gelecekte hızlı bir biçimde artacağı öngörülmektedir (Nakao, 2015).

Tablo 2. Küresel Yaşlanma İzlem Endeksi (2013) Genel Sıralama

1. İSVEÇ	21. İsrail	41. Hırvatistan	61. Venezuela	81. Fas
2. Norveç	22. İspanya	42. Tayland	62. Polonya	82. Honduras
3. Almanya	23. Uruguay	43. Peru	63. Kırgızistan	83. Karadağ
4. Hollanda	24. Belçika	44. Filipinler	64. Sırbistan	84. Batı Şeria Gazze
5. Kanada	25. Çekya	45. Letonya	65. Güney Afrika	85. Nijerya
6. İsviçre	26. Arjantin	46. Bolivya	66. Ukrayna	86. Malawi
7. Yeni Zelanda	27. İtalya	47. Bulgaristan	67. G. Kore	87. Ruanda
8. ABD	28. Kosta Rika	48. Romanya	68. Dominik C.	88. Ürdün
9. İzlanda	29. Estonya	49. Slovakya	69. Gana	89. Pakistan
10. Japonya	30. Panama	50. Litvanya	70. TÜRKİYE	90. Tanzanya
11. Avusturya	31. Brezilya	51. Ermenistan	71. Endonezya	91. Afganistan
12. İrlanda	32. Ekvator	52. Tacikistan	72. Paraguay	
13. İngiltere	33. Mauritius	53. Vietnam	73. Hindistan	
14. Avusturalya	34. Portekiz	54. Kolombiya	74. Mongolya	
15. Finlandiya	35. Çin	55. Nikaragua	75. Guatemala	
16. Lüksemburg	36. Sri Lanka	56. Meksika	76. Moldovya	
17. Danimarka	37. Gürcistan	57. G. Kıbrıs	77. Nepal	
18. Fransa	38. Malta	58. Yunanistan	78. Rusya	
19. Şili	39. Arnavutluk	59. El Salvador	79. Lao PDR	
20. Slovenya	40. Macaristan	60. Belarus	80. Kamboçya	

Kaynak: Global AgeWatch Index; HelpAge International, 2013 yararlanarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

3.2. Küresel Yaşlanma İzlem Endeksi Ülkeler Sıralaması (2014)

Küresel düzeyden yaşlıların sosyal ve ekonomik refahının resminin çekildiği 2014 yılında, 96 ülkenin verilerinin değerlendirildiği görülmektedir. Dünyadaki 60 yaş üstü bireylerin yaklaşık onda dokuzunun temsil edildiği (%91) bu verilerle; Norveç, İsveç, İsviçre, Kanada ve Almanya (Tablo. 3) ilk beş sırayı almıştır (HelpAge International, 2014a).

2014 yılı KYİE'nde, İsveç'le Norveç'in yer değiştirdiği, ve Norveç'in birinci sıraya yükseldiği görülmektedir. Aynı yıl, Japonya, ABD, Kanada ve Avustralya'nın ilk on sırada yer aldıkları görülmektedir (HelpAge International, 2014d).

Norveç, 2014 KYİE sıralamasına göre, 60 yaş üstü bireylerin yaşamı için en uygun ülke olarak belirlenmiştir. Gelir güvenliği, yaşlı bireylerin istihdam ve eğitim düzeyi bakımından 96 ülke içinde 1. sırada iken; Sağlık alanında; 16.ülke sıralamasında yer almıştır (HelpAge International, 2014d). Gerçekten, Norveç'te 67 yaşında emekli olan her yaşlı 1.012 \$ emekli maaşı almaktadır. GSMH'nin %5'i, yaşlı bireylere nakit transfer olarak kullanılmakta, ortalama yaşam beklentisi 84 olan Norveç'de, 77 yaşına kadar bireyler herhangi önemli bir sağlık sorunu olmadan yaşamaktadırlar. Bir başka önemli konu ise, 55-64 yaş grubundaki bireylerin %70'i'nin tam zamanlı çalışıyor olmalarıdır (Pozzebon, 2014). Buna karşılık, en son sıralarda; Afganistan (96), Mozambik (95), Batı Şeria ve Gazze (94), Malawi (93) ve Tanzanya (92) yer almıştır. Burada dikkat çeken durum, Bangladeş, Irak,

Mozambik, Uganda ve Zambiya'nın ilk kez veri değerlendirme kapsamına alınmış olmalarıdır (HelpAge International, 2014d).

Öte yandan, Venezuela (76), Sırbistan (78) ve Türkiye (77)'nin bu endeks içinde en düşük son çeyrek grubun içinde Afrika ülkelerine benzer düzeyde oldukları söylenebilir (HelpAge International, 2014d). Bir başka vurgu ise, Türkiye'nin 2013 yılına göre yedi basamak gerileyerek 77.sıraya inmiş olmasıdır.

KYİE 2014 verileri; yaşlı bireyleri destekleyen politikaların emeklilik durumunun yanı sıra, eğitim, iş olanakları, ücretsiz sağlık ve destekleyici ulaşım hizmetlerinin mevcut olmasına karşılık yeterli olmadığını; uygun ve yeterli sosyal politikaların daha hızlı ve daha sistematik bir şekilde uygulanması gerektiğini göstermektedir (HelpAge International, 2014b:5). Bir başka önemli nokta ise, KYİE; ekonomik büyümenin tek başına yaşlı bireylerin sosyal ve ekonomik refahı için yeterli olmadığını, bunu sağlamak için yaşlı bireylerin ihtiyaçlarına yönelik politikaların ele alınarak hayata geçirilmesine dikkat çekmektedir (HelpAge International, 2014b:5). Örneğin; gelir güvenliği açısından önemli bir gösterge olan kişi başına düşen GSMH'dır. Dünya Bankası 2014 verilerine göre, Meksika'da kişi başına düşen GSMH 8.610 \$ ve 60 yaş üstü nüfus oranı %9.5 iken, Türkiye'nin kişi başına düşen GSMH 12.590 \$ ve 60 yaş üstü nüfus %10.8'dir (World Bank, 2017b). Ancak, Meksika gelir güvenliği dışındaki diğer göstergelerdeki üstünlüğü nedeniyle 30. sırada yer alırken Türkiye 77. sırada yer almıştır (HelpAge International, 2014b:8; HelpAge International, 2014d).

Tablo 3. Küresel Yaşlanma İzlem Endeksi (2014) Genel Sıralama

1	NORVEÇ	21. İspanya	41. Romanya	61. Tacikistan	81. Gana
2	İsveç	22. Şili	42. Peru	62. Dominik C.	82. Ukrayna
3	İsviçre	23. Uruguay	43. Sri Lanka	63. Litvanya	83. Fas
4	Kanada	24. Panama	44. Filipinler	64. Guatemala	84. Lao PDR
5	Almanya	25. Çekya	45. Vietnam	65. Rusya	85. Ürdün
6	Hollanda	26. Kosta Rika	46. Macaristan	66. Paraguay	86. Nijerya
7	İzlanda	27. Belçika	47. Slovakya	67. Hırvatistan	87. Irak
8	ABD	28. Gürcistan	48. Çin	68. Karadağ	88. Zambiya
9	Japonya	29. Slovenya	49. Kırgızistan	69. Hindistan	89. Uganda
10	Yeni Zelanda	30. Meksika	50. G Kore	70. Nepal	90. Ürdün
11	İngiltere	31. Arjantin	51. Bolivya	71. Endonezya	91. Pakistan
12	Danimarka	32. Polonya	52. Kolombiya	72. Mongolya	92. Tanzanya
13	Avusturya	33. Ekvator	53. Arnavutluk	73. Yunanistan	93. Malawi
14	Avusturya	34. G Kıbrıs	54. Nikaragua	74. Moldova	94. Batı Gazze
15	Finlandiya	35. Letonya	55. Malta	75. Honduras	95. Mozambik
16	Fransa	36. Tayland	56. Bulgaristan	76. Venezuela	96. Afganistan
17	İrlanda	37. Portekiz	57. El Salvador	77. TÜRKİYE	
18	İsrail	38. Mauritius	58. Brezilya	78. Sırbistan	
19	Lüksemburg	39. İtalya	59. Bangladeş	79. Kamboçya	
20	Estonya	40. Ermenistan	60. Litvanya	80. Güney Afrika	

Kaynak: Global AgeWatch Index; HelpAge International, (2014a)

3.3. Küresel Yaşlanma İzlem Endeksi Ülkeler Sıralaması (2015)

KYİE'de (2015), en yüksek puana sahip ülkeler arasında; İsviçre, Norveç, İsveç, Almanya ve Kanada ilk beş sırada yer almıştır (Tablo.4) (HelpAge International, 2015a). En düşük puan alan ülkeler arasında ise; Afganistan, Malavi, Mozambik, Batı Şeria ve Gazze ile Pakistan yer almaktadır (HelpAge International, 2013; HelpAge International, 2014a; HelpAge International, 2015a). Bu sıralamada da, en yüksek puan alan ülkelerle, en düşük puana sahip ülkelerin benzer bir biçimde yıllar itibarıyla yer değiştirdikleri, yaşlı bireylerin sosyal ve ekonomik refahı açısından paralel bir performans gösterdikleri görülmektedir.

3.3.1. En başarılı ve en başarısız ülkeler: İsviçre ve Afganistan (2015) KYİE 2015 sıralamasında 4 ana alanda toplamda 90.1 puanla 1.sırada yer alan 8,5 milyon nüfusa sahip olan İsviçre'nin, 60 yaş üstü nüfusu %23.6'dır (HelpAge International, 2015f; Bruijn de, 2015). Temel alanlar açısından bakıldığında; İsviçre; *Uygun çevre koşullarının sağlanmasında* 1.sırada, *sağlık durumu ile Eğitim ve İstihdam* alanında 2. sırada, *Gelir güvenliğinde* ise 27.sırada yer almaktadır (HelpAge International, 2015f; Bruijn de, 2015). (Tablo 5).

Diğer taraftan, 33 milyon nüfusa sahip Afganistan'ın, 60 yaş üstü nüfus oranı %4'dür. Afganistan, KYİE'nde 96. sıra ile toplamda en düşük puanı olan ülkedir (HelpAge International, 2015a:23) (Tablo 5). Afganistan, *gelir güvenliğinde* 83., *sağlık durumunda* 96.; *eğitim ve istihdam* alanında 91.; *uygun çevre koşullarında* ise 95.sırada yer alarak, neredeyse tüm alanlarda son sıralarda yer almıştır (HelpAge International, 2015e).

Tüm bunlar göz önünde bulundurulduğunda; Afganistan'da, 60 yaş üstü bireylerin yalnızca %10'unun sosyal güvenceye sahip olması; yaşlı bireylerin %89.3'ünün herhangi bir emeklilik gelirin bulunmaması, yaşlı yoksulluğu, sosyal dışlanma riskini artıracak ve sağlıklı geçirilen yılların azaltacağı gibi oldukça olumsuz bir tabloyu ortaya çıkarmaktadır (HelpAge International, 2015g; Roles, 2015). Bunun yanı sıra, kişi başına düşen milli geliri 1703 \$ olan Afganistan, yoksulluk bakımından da en alt sırada yer almaktadır (HelpAge International, 2015e). Genel anlamda değerlendirildiğinde, Afganistan'da toplam nüfus içinde 60 yaş üstü bireylerin oransal olarak düşük düzeyde olması, ülkenin stratejik yapısı, uzun süren savaş ve terör gibi nedenler dikkate alındığında, yaşlı bireylerin sosyal refahını yükseltmeye yönelik yeterli düzeyde ve sayıda yerel/ulusal politikaların henüz tam anlamıyla hayata geçirilmediğini göstermektedir.

Tablo 4. Küresel Yaşlanma İzlem Endeksi (2015) Genel Sıralama

1 İSVİÇRE	21. Şili	41. Vietnam	61. Hırvatistan	81. Gana
2 Norveç	22. Çek Cumh.	42. Mauritis	62. Dominik C.	82. Honduras
3 İsveç	23. Estonya	43. Ermenistan	63. Litvanya	83. Lao PDR
4 Almanya	24. Belçika	44. Ekvator	64. Belarus	84. Fas
5 Kanada	25. İspanya	45. Romanya	65. Rusya	85. Ürdün
6 Hollanda	26. Slovenya	46. Sri Lanka	66. Sırbistan	86. Nijerya
7 İzlanda	27. Uruguay	47. Malta	67. Bangladeş	87. Irak
8 Japonya	28. Kosta Rika	48. Peru	68. Karadağ	88. Uganda
9 ABD	29. Gürcistan	49. Bulgaristan	69. Paraguay	89. Ruanda
10 İngiltere	30. Kıbrıs	50. Filipinler	70. Nepal	90. Zambiya
11 Danimarka	31. Arjantin	51. Kırgızistan	71. Hindistan	91. Tanzania
12 Yeni Zelanda	32. Polonya	52. Çin	72. Mongolya	92. Pakistan
13 Avusturya	33. Meksika	53. Arnavutluk	73. Ukrayna	93. Batı Gazze
14 Finlandiya	34. Tayland	54. El Salvador	74. Endonezya	94. Mozambik
15 İrlanda	35. Letonya	55. Bolivya	75. TÜRKİYE	95. Malawi
16 Fransa	36. Kolombiya	56. Brezilya	76. Venezuela	96. Afganistan
17 Avusturalya	37. İtalya	57. Nikaragua	77. Moldovya	
18 İsrail	38. Portekiz	58. Tacikistan	78. Güney Afr.	
19 Lüksemburg	39. Macaristan	59. Guatemala	79. Yunanistan	
20 Panama	40. Slovakya	60. Güney Kore	80. Kamboçya	

Kaynak: HelpAge International, Global AgeWatch Index: Insight Report 2015a

Tablo 5. İsviçre ve Afganistan'nın Küresel Yaşlanma İzlem Endeksi Verileri (2015)

2015	Genel Endeks Sıralaması	Gelir Güvenliği	Sağlık Durumu	Eğitim ve İstihdam	Uygun Çevre Koşulları
İSVİÇRE	1. sıra 90.1 puan	27.sıra 77.2 puan	2. sıra 81.3 puan	2. sıra 75 puan	1. sıra 83.7 puan
AFGANİSTAN	96. sıra 3.6 puan/100	83. sıra 23.3 puan/100	96. sıra 7.1 puan/100	91. sıra 12.1 puan/100	95. sıra 47.1 puan/100

Kaynak: Bruijn de Jeanne (2015). Commentary on Switzerland's Domain Ranks in the 2015; Global AgeWatch Index; HelpAge International, 2015a. Global AgeWatch Index. kaynaklarından yararlanarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Diğer yandan, KYİE temel alanlardaki sıralamalarında birincilik (en yüksek puan), ülkelere göre değişiklik gösterebilmektedir. Tablo 6'da, 2015 KYİE'ne göre belirli alanlarda en yüksek puan alan ülkeler yer almaktadır. Buna göre; *gelir güvenliği* alanında

Lüksemburg, *Sağlık durumu* alanında Japonya, *İstihdam ve eğitim* alanında İsveç ve *Uygun Çevre Koşulları* alanında ise, Norveç 1.sırada yer almaktadır (Bruijn de, 2015; HelpAge International, 2015a).

Tablo 6. Küresel Yaşlanma İzlem Endeksine Göre En Yüksek Puan Alan Ülkeler (2015)

ÜLKELER				
KYİE (2015)	Lüksemburg	Japonya	İsviçre	Norveç
ALAN	Gelir Güvenliği	Sağlık Durumu	Eğitim ve İstihdam	Uygun Çevre Koşulları
SIRASI	(1.sıra)	(1.sıra)	(1.sıra)	(1.sıra)
(1.sıra)				

Kaynak: Global AgeWatch Index; HelpAge International, 2015a, s.22-23'den yararlanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 7. Küresel Yaşlanma İzlem Endeksine Göre En Düşük Puan Alan Ülkeler (2015)

ÜLKELER				
KYİE (2015)	Malawi	Afganistan	Batı Şeria-Gazze	Mozambik
ALAN	Gelir güvenliği	Sağlık Durumu	Eğitim ve İstihdam	Uygun çevre koşulları
SIRASI	96. sıra	96. sıra	96. sıra	96. sıra
96.sıra				

Kaynak: Global AgeWatch Index; HelpAge International, 2015a, s.22-23'den yararlanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Diğer taraftan, Tablo 7'de de, dört temel alanda en düşük puan alan ülkeler olarak; *gelir güvenliği* alanında Malawi, *sağlık durumu* alanında Afganistan, *Eğitim ve İstihdam* alanında Batı Şeria ve Gazze, *uygun çevre koşulları* alanında ise, Mozambik en düşük puanlarla en son sırada yer almaktadırlar (HelpAge International, 2015a).

Bununla birlikte, gelişmiş ülkelerin temel alanlardaki görünümünde bazı örnek ülkelere bakıldığında; ABD; *gelir güvenliğinde* 29., *sağlık durumunda* 25., *eğitim ve istihdam* alanında 4. ve *uygun çevre koşullarında* ise 17. sırada yer almaktadır. Güney Kore; *gelir güvenliğinde* 82., *sağlık durumunda* 42., *eğitim ve istihdam* alanında 26. ve *uygun çevre koşulları* alanında 54. yer almaktadır. Rusya ise; *gelir güvenliğinde* 30., *sağlık durumunda* 86.; *eğitim ve istihdam* alanında 25. ve *uygun çevre koşullarında* ise 82. sırada yer almaktadır (HelpAge International, 2015a; Bruijn de, 2015).

Genel olarak ülkelerin endeks sıralaması göz önüne alındığında; yaşlıların sosyal yaşam, yaşam kalitesi ve ekonomik refahı için en iyi düzeydeki ülkelerin; İskandinav ülkeleri, Batı Avrupa, Kuzey Amerika ve bazı Batı Asya ve Latin Amerika ülkeleri olduğu görülmektedir. Diğer taraftan, İsviçre, Norveç, İzlanda, Almanya, Hollanda, İsveç, Kanada, ABD, Japonya ve Yeni Zelanda'nın dört temel alanda en üst sıralarda yer aldıkları; bunun yanı sıra, birçok Afrika ve Batı Asya ülkeleri ile birlikte, Ürdün, Pakistan ve Afganistan gibi ülkelerdeki yaşlıların yaşam kalitesi ve sosyal refah koşullarının en kötü düzeyde olduğu görülmektedir (HelpAge International, 2015a; HelpAge International, 2015b). Bu durum, gelişmiş ülkelerde gelişmişliğe paralel olarak yaşlı bireylerin sosyal refahının da yüksek olduğu; gelişmemiş ve yaşlı nüfus oranının düşük olduğu ülkelerde ise yaşlı refahının öncelikli konular arasında yer almadığının işaretini vermektedir. Ancak, söz konusu ülkelerin günümüzde ve gelecekte, yaşlı nüfusa yönelik sosyal refahı artırıcı sosyal

politikalara daha fazla ihtiyaç duyulacağı gerçeğini de ortadan kaldırmamaktadır.

3.3.2. Türkiye ve İsviçre'nin 2015 yılı Küresel Yaşlanma İzlem Endeksi Açısından Karşılaştırılması

Genel anlamda, ortalama yaşam süresinin hızla artması ve doğurganlığın azalması olarak tanımlanan demografik dönüşüme (Galor, 2012:1) paralel olarak toplumlarda yaşlı nüfusun toplam nüfus içindeki oranları artmaktadır. Ülkemizde, 2015 verilerine göre 78.750 milyon nüfusa sahip olup, 65 yaş üstü nüfusun toplam nüfusa oranı %8.2'dir (TUİK, 2016:11). Diğer gelişmiş olan ülkelerdeki yaşlı nüfus yapısına sahip ülkelerle kıyaslandığında, oransal düzeyde daha genç bir nüfusa sahip görünse de, 65 yaş üstündeki toplam yaşlı sayısı son beş yılda %16 artarak nüfus içindeki oranı, 2018 yılında %8.8'e yükselmiştir (TUİK, 2019a). Mevcut veriler doğrultusunda, Türkiye'nin hızlı bir biçimde yaşlı nüfus artışı ile karşı karşıya olduğu görülmektedir.

Tablo 8'de, Türkiye'nin 2013, 2014 ve 2015 yıllarındaki KYİE verilerine yer verilmiştir. Türkiye'nin KYİE yönünden üç yıllık performansı değerlendirildiğinde, 2013 yılında 70.; 2014'de 77., 2015 yılında ise 75. sırada yer almıştır. Yıllar itibarıyla genel olarak kayda değer bir değişim olmadığı ve hatta negatif yönde geriye doğru gittiği görülmektedir (HelpAge International, 2013; HelpAge International, 2014b; Bruijn de, 2015; HelpAge International, 2015c;). Bununla birlikte, yaşlıların emeklilik kapsamı, kişi başına düşen GSMH ve yaşlıların göreceli refahı açısından 35.sırada; sosyal bağları, ilişkileri, fiziksel güvenlik ve toplu taşıma araçlarına erişimini içine alan uygun çevre koşullarının sağlanmasında 40.sırada olması, Türkiye için umut verici bir gelişme olarak değerlendirilebilir.

Özellikle *gelir güvenliği* ve *sağlık durumu* alanında daha üst sırada yer almış olmasının temel nedenlerine

bakıldığında; Türkiye'nin sosyo-ekonomik gerçeklerine uygun, sürdürülebilir bir program olarak 2003 yılında hazırlanarak uygulamaya geçirilen Sağlıkta Dönüşüm programının uygulanması sonrasında; sosyal güvenlik kapsamının genişletilmesi, genel sağlık sigortası uygulaması ile her bireyin sağlık hizmetlerine erişiminin sağlanması; koruyucu ve tedavi edici hizmetlerin geliştirilmesinin etkili olduğu söylenebilir (TC.Sağlık Bakanlığı, 2008). Öte yandan, 2022 Sayılı "65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun" gereğince, muhtaç olduğu tespit edilen yaşlılara yapılan ödemelerin oranı, 2016 yılında yaşlı nüfusun %9,3'üne karşılık gelmektedir (TUİK, 2017). Tüm bu verilerin, yaşlıların sağlık durumu ve gelir güvenliğini olumlu yönde etkilediği söylenebilir.

Sağlık durumu alanındaki temel göstergeler ele alındığında; 2013-2015 yılları arasında 66.sıradan 52.sıraya yükselmenin; yaşlı bireylerin okuryazarlığının geçmiş yıllara göre artması, internet kullanımının artması, yaşlı bireylerin sağlıklı yaşam beklentisi ve ortalama yaşam beklentisinin yükselmesinin (TUİK, 2017) bir sonucu olduğu şeklinde yorumlanabilir. Gerçekten de, TUİK 2018 verilerine göre, Türkiye'de 65 yaş üstü bireylerin ortalama yaşam beklentisinin 78 yaş olduğu; 65 yaş

üstü yaşamda kalma süresinin ise, 17 yıl olduğu görülmektedir (TUİK, 2019a). Bu veriler, Türkiye'deki bireylerin giderek daha uzun yaşamaya başladıklarını, 65 yaş sonrasında yaşamda kalma sürelerinin de uzadığını göstermektedir. Her ne kadar, 65 yaş sonrasında yaşamda kalma süresinin uzamış olması, sağlık hizmetlerine erişim ve sağlık alanındaki teknolojik gelişmelerle ilgisi olsa da, uzayan yaşam süresinin "sağlıklı geçirilen yıllar" bakımından bir kanıt olduğu anlamına gelmemektedir. Bu nedenle, yaşam süresinin uzaması ile sağlıklı geçirilen yılların niteliksel yönden ayrıca incelenmesine ihtiyaç vardır.

Diğer taraftan, yaşlılık döneminde güvenli bir çevrede aktif yaşlanma yaşlılar için önemlidir. Son yıllarda, birçok büyükşehir belediyeleri başta olmak üzere sosyal belediyeçilik anlayışının daha fazla öne çıkması ile, 65 yaş üstü yaşlı bireyler için; gönüllülük faaliyetlerine teşvik etme, toplu taşıma araçlarından ücretsiz yararlandırma, yaşlı bireylere yönelik çeşitli kültürel ve sosyal etkinliklerin artırılmasının topluma katılım, sosyal ilişkilerinin ve sosyal bağların gelişimine (Kurtkapan, 2018:45; Berkün, 2017:591; Şahinoğlu, 2017:58; Çolak & Özer, 2015:119) önemli katkı sağlamış olabileceği söylenebilir.

Tablo 8. Türkiye'nin Küresel Yaşlanma İzlem Endeksi Seyri (2013, 2014, 2015 yılları)

	Gelir güvenliği	Sağlık durumu	Eğitim ve İstihdam	Uygun Çevre Koşulları	Endeks sıralaması
2013	30. (79.7)	66. (38.3)	84. (14.5)	60. (58.7)	70. (91 ülke) (38.1)
2014	33. (73.3)	52. (52.5)	93. (6.0)	40. (67.6)	77. (96 ülke) (36.1)
2015	35. (73.6)	52. (52.5)	93. (7.0)	40. (67.6)	75. (96 ülke) (36.3)

Kaynak: HelpAge International (Global AgeWatch Index 2013 Insight Report, p.14); Global AgeWatch Index 2014b: Insight Report, p.4); Global AgeWatch Index 2015a: Insight Report, p.22); HelpAge International (2015c), Age Watch Report Card, Turkey. verilerini kullanarak yazar tarafından geliştirilmiştir.

Öte yandan, *eğitim ve istihdam* alanında; özellikle 55-64 yaş arasındaki yaşlı bireylerin çalışma hayatında tutulması (istihdamı) ve yaşlı bireylerin eğitim düzeyleri konusunda Türkiye, 93.sırada (son sıralarda) yer alması; bu alanda geliştirilmesi ve atılması gereken adımların olması açısından bize önemli bir işaret vermektedir (Tablo 9). TUİK verilerine göre, Ekim 2018'de, 15-64 yaş grubu işsizlik oranı, %11.9 iken, 15-24 yaş grubu işsizlik oranı %22.3'düzyindedir (TUİK, 2019b). Genç işsizliğin oldukça yüksek oranda seyretmesi ve emeklilik yaşının diğer gelişmiş ülkelere göre daha düşük olmasının 55-64 yaş arasındaki istihdamın da düşük olmasının doğal bir sonucu olduğu söylenebilir.

Tablo 9'da, KYİE'de yer alan 4 alan ve 13 alt gösterge yönünden Türkiye ve 1. sırada yer alan İsviçre ile

karşılaştırması yer almaktadır. Türkiye 2015 KYİE'ye göre; *Gelir Güvenliğinde* (35.sıra) ve *Sağlık Durumunda* (52.sıra) olması bakımından genel sıralamadaki puanına göre daha iyi bir düzeydedir. En yetersiz ve başarısız olunan alanın ise *Eğitim ve İstihdam* olduğu görülmektedir. Eğitim ve İstihdamda 93.sırada yer alan Türkiye'de 55-64 yaş arasındaki bireylerin %31.5'i istihdamda iken, İsviçre'nin 55-64 yaş grubunun %71.7'inin istihdamda yer aldığı görülmektedir. Eğitim açısından bakıldığında ise; Türkiye'de, 60 yaş üstü yaşlıların %14.7'si lise/yüksekokul eğitimine sahip iken, İsviçre'de, bu oran 93.7% düzeyindedir. Buna göre, İsviçre, yaşlı istihdam oranında Türkiye'ye göre iki kat, eğitim düzeyinde ise neredeyse yedi kat daha yüksek bir orana sahiptir. Diğer taraftan, *Uygun çevre koşulları sağlanması* ile ilgili 4. alandaki alt göstergelerde yer alan sosyal bağlar (%81) ve fiziksel güvenlik (%70)

konularında Türkiye'nin almış olduğu puanların İsviçre'ye benzer oranlarda olduğu görülmektedir (Bruijn de, 2015; HelpAge International, 2015d). Yaşlıların yaşam doyumunu; fiziksel ve ekonomik refah, psikolojik durum, rekreasyon faaliyetlerine katılım, sosyal çevre ile ilişkiler ve ekonomik koşullar gibi pek çok faktör etkilemektedir. Yaşlıların yaşam doyumunu etkileyen önemli faktörlerden bir diğeri de, sosyal destek ihtiyaçlarıdır. Sözelimi, Türkiye'de yaşlıların, çocukları tarafından ziyaret edilme oranı %71.7'dir. Bu durum, ülkemizde yaşlılara, aileleri

tarafından manevi ve sosyal desteğinin devam ettiğini göstermektedir (TÜİK 2016). Öte yandan, sosyal destek ağı daha geniş olan yaşlıların, karşılaştığı zorlukların üstesinden gelmede daha başarılı oldukları üzerine yapılmış çeşitli araştırmalar yer almaktadır (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2011:296-298; Aydın Boylu & Günay, 2018; Softa Kaçan, Bayraktar & Uğuz, 2016).

Tablo 9. Türkiye ve İsviçre'nin Küresel Yaşlanma İzlem Endeksi Karşılaştırması (2015)

TEMEL ALANLAR VE GÖSTERGELER	TÜRKİYE	İSVİÇRE
1. GELİR GÜVENLİĞİ	35. sıra 73.6/100	27. sıra 77.4/100
a-Emeklilik kapsamı (65 yaş üstü)	%88.1	%100
b-Yaşlı yoksulluk oranı (60 yaş üstü)	%14.1	%16.1
c-Kişi başına düşen Brüt Milli Gelir	17.983 Dolar	54.762 Dolar
d-Göreceli Refah (60 yaş üstü)	% 95.0	%84
2. SAĞLIK DURUMU	52. sıra 52.5/100	2. sıra 81.3/100
a-Ortalama Yaşam beklentisi (60 yaş sonrası)	21 yıl	25 yıl
b-Sağlıklı Yaşam Beklentisi (60 yaş sonrası)	15.6 yıl	19.0 yıl
c-Göreceli psikolojik/ruhsal iyilik hali (50 yaş üstü)	% 86.2	96.5
3. EĞİTİM VE İSTİHDAM (KAPASİTE)	93. sıra 7.0/100	2. sıra 75.0/100
a-Yaşlı İstihdamı (55-64 yaş arasındaki nüfusun istihdam düzeyi)	%31.5	% 71.7
c-Eğitime Erişim (60 yaş üstü bireylerin lise/yüksekokul eğitimi oranı)	%14.7	%93.7
4. UYGUN ÇEVRE KOŞULLARININ SAĞLANMASI	40. sıra 67.6/100	1. sıra 83.7/100
a-Sosyal bağlar/ilişkiler (50 yaş üstü)	%81	%91
b-Fiziksel güvenlik	%70	%70
c-Vatandaş özgürlüğü (50 yaş üstü bireylerin yaşam tercihlerini özgürce yapabilme)	%55	%93
d-Kamu ulaşım araçlarına erişim (ulaşımda memnuniyet)	%67	%83

Kaynak: Yazar tarafından, Bruijn de Jeanne (2015). Commentary on Switzerland's Domain Ranks in the 2015 Global AgeWatch Index; HelpAge International (2015a), HelpAge International. (2015c). Age watch report card, Turkey; Global AgeWatch Index 2015 Insight Report. Verileri kullanılarak oluşturulmuştur.

İsviçre'de 60 yaş üstündeki bireylerin sağlıklı yaşam beklentisi 19 yıl, GSMH içinde kişi başına düşen pay 54.762 \$, toplam sağlık harcamalarının GSMH içindeki payı ise %11'dir. Bunun yanında, yaşlıların hemen hemen tümünün emeklilik/sosyal güvenceye sahip olduğu İsviçre'de, aktif yaşlanma oranı ise %38.9'dır (Avrupa ortalaması: %20.5). Eğitim ve istihdam olanakları, sağlık ve çevresel koşulların oldukça geniş ve kapsamlı uygulamaların, aktif yaşlanmayı desteklediği söylenebilir (Bruijn de, 2015; Hank, 2011). Öte yandan, İsviçre'de nüfus yaşlanması ve kent sorunlarını ele alan çok sayıda projeler ve girişimler hayata geçirilmiştir. "Sürdürülebilir kalkınma amacıyla

toplumun yapılandırılması" kapsamında çeşitli şehirlerde, topluma katılımı sağlayacak uygulamalarla yaşının kamu alanlarından daha fazla yararlanmasına odaklanmıştır. Özellikle, Dünya Sağlık Örgütü işbirliği ile önemli bir girişim olan "yaşlı dostu toplumlar" anlayışının 2007 yılından bu yana hayata geçirilmiş olması, elde edilen başarıda önemli bir etken olduğu söylenebilir (Hank, 2011:233).

Türkiye'de, 60 yaş üstü bireylerdeki eğitim düzeyinin düşük düzeyde olması ve istihdam açısından beklenen düzeyin altında olması; yaşlıların aktif yaşlanmasında ve topluma entegre olmasında önemli bir engel oluşturmaktadır (Çolak & Özer, 2015:119) tüm bunlar

değerlendirildiğinde, yaşlı refahı ve yaşam kalitesi açısından beklenen hedeflere erişimde önemli zorlukların ortaya çıkacağı kaçınılmaz olmaktadır.

3.SONUÇ

Her yaştaki bireylerin ekonomik ve sosyal refahını sağlayarak sürdürülebilir kalkınmayı başarmak, küresel kalkınmanın en temel hedeflerinden biridir. Bununla birlikte, yaşlı nüfusun artışı, yaşlıların yüz yüze kaldığı çok boyutlu eşitsizlikler; yaşlılara yönelik daha fazla çabanın gösterilmesi konusundaki farkındalığı giderek artırmaktadır. Bu bağlamda, KYİE, dünyadaki yaşlı oranı ve sayısındaki büyümeye dikkat çekilmesine ve sosyal refahın sağlanmasına fırsat sağlaması bakımından önemli bir endekslerden biridir. KYİE, yaşlı nüfusun sosyal refahı ve yaşam kalitesi açısından ülkelerarası kıyaslama ve gelişme fırsatları sağlamada önemli bir ayna tutmaktadır. Başka bir ifadeyle, KYİE, benzeri görülmemiş demografik değişime hangi ülkelerin daha iyi hazırlandıklarını gösteren önemli endekslerden biridir. Aynı zamanda bu karşılaştırmalar sayesinde, yaşlanmakta olan ülkelerin yaşlanmanın getireceği sosyal ve ekonomik sorunlarına yönelik önceden planlama yapma şansı vermektedir. Öte yandan, KYİE, tek başına ekonomik büyümenin yaşlıların sosyal refahını artırmayacağı; sağlık, eğitim, istihdam ve çevresel koşulların da belirli politikalar çerçevesinde ele alınması ve yürürlüğe konulması gerektiğini göstermesi bakımından kaydedeğer bir yol gösterici olmaktadır.

KYİE 2013, 2014, 2015 verilerine göre; yaşlıların sosyal refahı ve yaşam kalitesi bakımından İskandinav ülkeleri, Batı Avrupa, Kuzey Amerika ve bazı Batı Asya ve Latin Amerika ülkeleri gibi gelişmiş ülkelerin en iyi düzeyde olduğu görülmektedir. İsveç, Norveç, İzlanda, Almanya, Hollanda, İsviçre, ABD, Kanada, Japonya ve Yeni Zelanda 4 temel göstergede en üst sıralarda yer alırken; birçok Afrika ve Batı Asya ülkeleri, Ürdün, Pakistan, Mozambik, Tanzanya, Batı Şeria-Gazze ile Afganistan gibi gelişmemiş ülkelerde yaşlılar için daha düşük sosyal refah koşullarının varlığına dikkat çekmektedir.

Türkiye, KYİE 2013, 2014 2015 verileri değerlendirildiğinde; *gelir güvenliği* ve *uygun çevre koşullarının sağlanması* ve *sağlık* alanında kısmen iyi düzeyde olsa bile toplam sıralamada ortalamanın altında puanlara sahiptir. Türkiye'nin yaşlı refahı açısından Afrika ve Asya ülkeleri ile benzer seviyededir ve yaşlılara yönelik sosyal refah politikalarının arzu edilen düzeyin gerisinde kalmış olduğunu göstermektedir.

Sonuç olarak, KYİE; tüm vatandaşlarını kapsayan sosyal politikaları uygulayan ülkelerde, yaşlıların sosyal refah ve yaşam kalitesinin de daha güçlü olduğunu ortaya koymaktadır. Tüm bunların yanında, yaşlanan nüfus için ileriye yönelik sosyal refah planları yapan ülkelerin, KYİE göstergeleri doğrultusunda yapılan düzenlemelerin yalnızca yaşlı bireyler için değil toplumun bütününe de olumlu bir biçimde etkileyeceği kuşkusuzdur. Çünkü, yaşlı bireylerin ekonomik ve sosyal refahının yüksek olması, ülkede yaşayan tüm diğer bireyleri doğrudan ve dolaylı olarak olumlu yönde etkilemektedir.

Nüfus yaşlanması; sağlık hizmetlerinden sosyal güvenliğe, eğitime, istihdam olanakları ve aile

yaşamına kadar toplumun bütününe etkilemekte ve tüm bunlar yaşlı bireylerin sosyal ve ekonomik refahı üzerinde olumlu veya olumsuz etki yaratmaktadır. Bu bağlamda, yaşlı bireylerin bağımsız ve kaliteli olarak yaşam sürdürebilmesi, güvenli ve sağlıklı bir çevrenin oluşturulması amacı ile devletin gerekli düzenlemeleri yapması, sosyal güvence, emeklilik hakkının var olması ve yaşlı yoksulluğunun azaltılması ile mümkün olacaktır.

KAYNAKÇA

- Agwanda, A., & Amani, H. (2014). Population growth, structure and momentum in Tanzania. Background Paper No. 7, ESRF Discussion Paper 61. The Economic and Social Research Foundation (ESRF). <http://www.thdr.or.tz/docs/THDR-BP-7.pdf>
- Artazcoz, L., & Rueda, S. (2007). Social inequalities in health among the elderly: a challenge for public health research. *Journal of Epidemiology Community Health*. 61 (6), 466-467.
- Aydiner Boylu, A., & Günay, G. (2018). Yaşlı bireylerde algılanan sosyal desteğin yaşam doyumu üzerine etkisi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 1351-1363.
- Berkün, S. (2017). Türkiye'de sosyal belediyecilik anlayışı. *e-Şarkiyat İlmî Araştırmalar Dergisi*, 9(2), 582-598.
- Bruijn de J. (2015). Commentary on switzerland's domain ranks in the 2015 Global AgeWatch Index. <file:///Users/apple/Downloads/Switzerland%20country%20commentary.pdf> [Erişim: 26.06.2017].
- Centre for Ageing Better. (2017). Inequalities in later life, the issue and the implications for policy and practice. <https://www.ageing-better.org.uk/sites/default/files/2017-12/Inequalities%20insight%20report.pdf> [Erişim: 30.06.2017].
- Chen, X, Huang, B. & Li, S. (2017). Population aging and inequality: Evidence from the people's Republic of China. Asian Development Bank Institute (ADBI) Working Paper Series, no. 794. Tokyo: Asian Development Bank Institute. Available: <https://www.adb.org/publications/population-aging-and-inequalityevidence-prc>
- Çolak M. & Özer YE. (2015). Sosyal politika anlamında aktif yaşlanma politikalarının ulusal ve yerel düzeydeki analizi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(55);115-124.
- Galor O. (2012). The demographic transition: causes and consequences. *Cliometrica (Berl)*, January, 6 (1), 1-28.
- Government of Pakistan Ministry of Finance. (2013). Population, labour force and employment. http://www.finance.gov.pk/survey/chapters_13/12-population.pdf
- Hank, K. (2011). How "successful" do older europeans age? findings from share. *Journal of Gerontology: Social Sciences*, 66B(2), 230-236.
- HelpAge International. (2011). Insights on ageing: a survey report. HelpAge International, UK. <https://cdn.uclouvain.be/public/Exports%20re-ddot/aisbl-generations/documents/DocPart>

- [Etud InsightsOnAgeing 2011.pdf](#) [Erişim: 30.06.2017].
- HelpAge International. (2012a). Global ageing, its implications for growth, decent work and social protection beyond 2015. *Global AgeWatch Policy Brief 2*. <http://www.helpage.org/global-agewatch/reports/global-agewatch-policy-brief-2-global-ageing-its-implications-for-growth-decent-work-and-social-protection-beyond-2015/> [Erişim: 30.06.2017].
- HelpAge International (2012b). Sustainable development in an ageing world. *Global AgeWatch Policy Brief 3*. <http://www.helpage.org/global-agewatch/reports/global-agewatch-policy-brief-3-sustainable-development-in-an-ageing-world/> [Erişim: 24.06.2017].
- HelpAge International. (2012c). Mainstreaming ageing into the post-2015 process. *Global AgeWatch Policy Brief 1*. <http://www.helpage.org/global-agewatch/reports/global-agewatch-policy-brief-1-mainstreaming-ageing-into-the-post2015-process/> [Erişim: 30.06.2017].
- HelpAge International. (2013). Global Agewatch index 2013. Purpose, methodology and results, <http://www.helpage.org/silo/files/global-agewatch-index-2013-purpose-methodology-and-results.pdf> [Erişim:28.06.2017].
- HelpAge International. (2014a). A post-2015 framework for all ages: Transforming the future for youth and older people. *Global AgeWatch Policy Brief 5*. <http://www.helpage.org/global-agewatch/reports/global-agewatch-brief-5-a-post2015-framework-for-all-ages-transforming-the-future-for-youth-and-older-people/> [Erişim:15.06.2017].
- HelpAge International (2014b). Global agewatch index 2014, *Insight Report*. <http://www.duchodovakomise.cz/wp-content/uploads/2014/10/Global-AgeWatch-Index-2014.pdf> [Erişim:15.06.2017].
- HelpAge International (2014c). Older people count: making data fit for purpose. *Global AgeWatch Policy Brief 4*. <http://www.helpage.org/global-agewatch/reports/global-agewatch-policy-brief-4-older-people-count-making-data-fit-for-purpose/> [Erişim:28.06.2017].
- HelpAge International (2014d). Global Agewatch 2014: Norway tops the list, Latin America leads pension revolution, life expectancy continues to rise. <https://www.helpage.org/newsroom/press-room/press-releases/global-agewatch-2014-norway-tops-the-list-latin-america-leads-pension-revolution-life-expectancy-continues-to-rise/> [Erişim:28.03.2019].
- HelpAge International. (2015a). Global Agewatch Index 2015: Insight report, HelpAge International, Publishing, London. <file:///Users/apple/Downloads/global-agewatch-index-2015-insight-report.pdf> [Erişim:15.06.2017].
- HelpAge International. (2015b). HelpAge International *Press Release*. <http://www.helpage.org/newsroom/press-room/press-releases/january-launch-of-action2015/> [Erişim:15.06.2017].
- HelpAge International. (2015c). Age watch report card, Turkey. <file:///Users/imac/Desktop/GLOBAL%20AGEWATCH%20INDEX/Turkey%20ageing%20data%20%7C%20Data%20%7C%20Global%20AgeWatch%20Index%202015.webarchive> [Erişim:15.06.2017].
- HelpAge International. (2015d). Agewatch report card, Norway, <http://www.helpage.org/global-agewatch/population-ageing-data/country-ageing-data/?country=Norway> [Erişim: 16.06.2017]. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=30699>
- HelpAge International (2015e). AgeWatch report card, Afghanistan, <http://www.helpage.org/global-agewatch/population-ageing-data/country-ageing-data/?country=Afghanistan&printer=1> [Erişim:28.06.2017].
- HelpAge International (2015f). AgeWatch report card, Switzerland. <https://www.helpage.org/global-agewatch/population-ageing-data/country-ageing-data/?country=Switzerland> [Erişim:28.06.2017].
- HelpAge International (2015g). Pension watch, Afghanistan <http://www.pension-watch.net/country-fact-file/afghanistan/> [Erişim:28.03.2019].
- HelpAge International (2017). Annual Review 2017/18. International HelpAge. <file:///Users/imac/Downloads/Annual%20review%202017-18%20web.pdf> [Erişim:19.03.2019].
- Kurtkapan, H. (2018). Aktif yaşlılık ve yerel yönetim uygulamaları: İstanbul örneği. *Senex: Yaşlılık Çalışmaları Dergisi*, 2, 38-52.
- Matthews, D. (2015). The effect of ageing on health inequalities. *Nursing Practice Review Sociology*, 111 (45). 18-21. <https://www.nursingtimes.net/journals/2015/11/01/g/y/x/041115-The-effect-of-ageing-on-health-inequalities.pdf> [Erişim: 30.06.2017].
- Nakao, Y. (2015). Aging and social problems in Tanzania, a semographically young country in Africa. <http://www.kuasupier.kyoto-u.ac.jp/wp-content/uploads/2015/10/Yukie-NAKAO-NGGW-2015-Final-Revised-title.pdf>. [Erişim: 28.03.2019].
- OECD (2019), Elderly population (indicator). doi: 10.1787/8d805ea1-en <https://data.oecd.org/pop/elderly-population.htm> (Erişim: 30 Temmuz 2019)
- Powell, L.J. & Khan, H.T. (2014). Ageing and globalization: a global analysis. *Journal of Globalization Studies*, (1), 223-231. http://www.sociostudies.org/books/files/globalistics_and_globalization_studies_3/223-231.pdf [Erişim:16.06.2017].
- Pozzebon, S. (2014). 12 Reasons to move to Norway right now. business insider. 30.10.2014. <https://www.businessinsider.com/norway-ranks-as-the-best-country-to-grow-old-2014-10>
- Roles, C. (2015). Afghanistan the worst place to be old, global index. Thomson Reuters Foundation News. (09.09.2015). <http://news.trust.org/item/2015-0909084236-zg30k/>
- Scinner, M. & Harris, C. (2015). Why ageing should be a concern for the world humanitarian summit, (Eds)Karen, P. & Dama, S. HelpAge International, UK. [helpage-international-why-ageing-should-be-a-concern-for-the-whs.pdf](http://www.helpage-international-why-ageing-should-be-a-concern-for-the-whs.pdf) [Erişim:30.06.2017].

- Softa Kaçan, H., Bayraktar, T., & Uğuz, C. (2016). Yaşlı bireylerin algılanan sosyal destek sistemleri ve sağlıklı yaşam biçimi davranışlarını etkileyen faktörler. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi (YSAD)*, 9(1), 1-12.
- Stewart, A. & Lander J. (2018). Transforming gender relations in an ageing world, a policy discussion paper. London: HelpAge International. <file:///Users/apple/Downloads/Gender%20and%20Ageing%20policy%20discussion%20paper%20Web.pdf>. [Erişim:28.06.2017].
- Şahinoğlu, İ. (2017). Yerel sosyal politika uygulamalarında Türkiye deneyimi:sosyal belediyeçilik anlayışı. *Marmara Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11, 37-67.
- T. C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (2011). *Türkiye'de Aile Yapısı Araştırması 2011*. Ankara: Afşaroğlu Matbaası.
- T. C. Sağlık Bakanlığı (2008). İlerleme raporu Türkiye sağlıkta dönüşüm programı. Akdağ R, Aydın S, Demirel H (Editörler). T.C. Sağlık Bakanlığı Yayın No. 749. <https://sbu.saglik.gov.tr/Ekutuphane/kitaplar/turkiyeSDP.pdf>
- World Bank (2017a). Population ages 65 and above. <https://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.65UP.TO.ZS?locations=AF>
- World Bank (2017b). The world bank data.Turkey and Mexico. <https://data.worldbank.org/?locations=TR-MX>
- Ting, I. (2015). The best and worst countries for people 60 and older: Global agewatch index, The Sidney Morning Herald, Avusturalia, <http://www.smh.com.au/world/the-best-and-worst-countries-for-people-60-and-older-global-agewatch-index-20150908-gjhzke.html> [Erişim:16.06.2017].
- TÜİK (2016). İstatistiklerle Türkiye 2015. Ankara: Türkiye İstatistik Kurumu Matbaası.
- TÜİK (2017). İstatistiklerle yaşlılar, 2016. Haber Bülteni, sayı 24644. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=24644>
- TÜİK (2019a). İstatistiklerle yaşlılar, 2018. Haber Bülteni, sayı: 30699. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=30699>
- TÜİK (2019b). İşgücü istatistikleri, Ekim 2018, Haber Bülteni, sayı 30680. <http://www.tuik.gov.tr/HbGetirHTML.do?id=30680>
- United Nations [UN] (2011). Current status of the social situation, well-being, participation in development and rights of older persons worldwide . Department of Economic and Social Affairs United Nations. A United Nations Electronic Publication, New York. <http://www.un.org/esa/socdev/ageing/documents/publications/current-status-older-persons.pdf> [Erişim:28.06.2017].
- United Nations Department of Economic and Social Affairs [UN, DESA]. (2015). World population prospects: The 2015 revision, key findings and advance tables. Working Paper No. ESA/P/WP.241. https://esa.un.org/unpd/wpp/publications/files/key_findings_wpp_2015.pdf. [Erişim:28.06.2017]
- United Nations, Department of Economic and Social Affairs, [UN, DESA]. (2017). Population division world population prospects 2017 – Data Booklet (ST/ESA/SER.A/401). <file:///Users/apple/Downloads/WPP2017-DataBooklet.pdf> [Erişim:28.06.2017]
- United Nations Economic Commission for Europe [UNECE]. (2013). Abuse of older persons. UNECE Policy Brief on Ageing, no.14, https://www.unece.org/fileadmin/DAM/pau/age/Policy_briefs/ECE-WG-14.pdf[Erişim:19.03.2019].
- United Nations General Assembly (2015). A life of dignity for all: accelerating progress towards the millennium development goals and advancing the united nations development agenda beyond 2015. Report of the Secretary-General https://www.unodc.org/documents/about-unodc/Post-2015-Development-Agenda/A_Life_of_Dignity_for_All1.pdf [Erişim:28.06.2017].
- United Nations Population Fund & HelpAge International. (2012). Ageing in the twenty-first century: a celebration and a challenge, United Nations Population Fund (UNFPA), UK <http://www.unfpa.org/public/home/publications/pid/11584> [Erişim:17.06.2017].
- Wells, J. (2013). *The Neglected Generation, The Impact of Displacement on Older People*. Publishing HelpAge International, UK.